

IZVJESTAJ IZ REGIJE: SREBRENICA: ISTRAGA NIZOZEMSKJE VLADE

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Pise: Othon Zimmermann iz Roterdama (TU No. 290, 18-22 novembar, 2002)

Scheffer) proteklog je tjedna - svjedoceci pred parlamentarnom komisijom o

masakru pocinjenom u bosanskom gradu Srebrenici - izjavio da su saveznici

NATO-a ostavili na cjedilu pripadnike nizozemskih trupa, nakon sto su

srpske snage 1995. napale grad.

Braneci odluku o predaji grada, kojom je Srbima fakticki omoguceno da

ubiju 7.000 nenaoruzanih Muslimana, Sefer je istakao da je francuski

zapovjednik UN-a odbio pruziti zracnu podrsku inace nemocnom nizozemskom

bataljunu.

Rekao je da su se na slican nacin ponijele i britanske trupe, koje su iste

godine zurno napustile Zepu (tj. drugu istocnobosansku enklavu) - te da

zato ne treba kriviti Nizozemce sto su i oni istakli bijelu zastavu.

"Pitam se sto bi se desilo da su se u Srebrenici zatekle francuske ili

britanske trupe", rekao je on pred parlamentarnom komisijom. "I jos uvijek

su mi pred ocima zadnji farovi vozila u kojima su Britanci neposredno

prije toga napustili Zepu. Kao lopovi, po noci."

Okruzena srpskim snagama, Srebrenica je, 1993. bila proglasena za Sigurnu

zonu UN-a, nakon cega su u tamosnji garnizon upucene nizozemske trupe.

Nakon sto su se Nizozemci predali, jer nisu dobili zracnu podrsku NATO-a,

srpske snage su u srpnju/julu 1995. zauzele grad.

Ubrzo potom u okruzenju srpskih snaga se naslo vise od 7.000 Muslimana,

koji su potom i pobijeni.

Travnja/aprila ove godine, citava nizozemska vlada podnijela je ostavku

nakon objavljivanja nezavisnog izvjestaja po kojem krivicu za pad

Srebrenice snose Nizozemci.

Nova istraga, koju ce provesti najvisi organ donjeg doma parlamenta,

trajat ce vise od dva mjeseca: cilj je utvrditi eventualnu individualnu

odgovornost bilo kojeg tadasnjeg pripadnika nizozemskog vojnog ili

civilnog osoblja. Zakljuccima istrage mogla bi se otvoriti i zakonska

mogucnost da krivicne postupke protiv tih pojedinaca pokrenu i rodjaci

poginulih iz Srebrenice.

Nizozemske vojne starjesine jos su tokom 1993. izrazile sumnju u pogledu

vlastitog angazmana, izjavio je general Ari Van Vlis (Arie Van Vlis).

"Bili smo, kao mala zemlja, upuceni na najtezu lokaciju. Glumili smo da

vladamo situacijom", rekao je on pred istraznom komisijom proteklog

tjedna.

Politicari, s druge strane, tvrde da je citava zemlja ipak željela

sudjelovati u bilo kakvoj akciji čiji bi cilj bio ublažavanje muka kroz

koje su u to vrijeme prolazili bosanski civili.

Zastupnik kršćanskih demokrata i sadašnji ministar inozemnih poslova, Jap

de Hup Sefer, tvrdi: "Humanitarni principi nalagali su da se učini bilo

šta."

Pred komisijom se moglo čuti i kako su pripadnici "Dacbata" (tj.

nizozemskih snaga), nakon što je u srpnju/julu 1995. izvršen napad na

sigurnu zonu, uzalud isčekivali zračnu podršku NATO-a.

Zapovjednik Dacbata, Tom Karemans (Thom Karremans), izjavio je kako je

muslimanskim gradskim rukovodiocima govorio da zračni napadi samo što nisu

poceli. Bio je uvjeren da je podrška iz zraka osigurana, s obzirom da se

UN obavezao štiti enklavu u kojoj je pribjeziste pronaslo preko 20.000

muslimanskih izbjeglica.

Dana 9. srpnja/jula, francuski general Bernar Zanvije (Bernard Janvier), u

svojstvu zapovjednika trupa UN-a, naredio je Dacbatu da tokom noci, na

juznoj ivici grada Srebrenice, izvrši "blokadu".

Karemans je izjavio kako je na teren poslao šest posada oklopnih vozila, s

više od 50 vojnika u plavim kacigama, čiji je zadatak bio zaposjesti nebranjene položaje.

On je potvrdio da su te, u vojnom pogledu slabe snage, dobile izricito naredjenje: "Zaustavite srpsku ofanzivu."

Zanvijeov rukovodilac za operacije bio je nizozemski potpukovnik Harm de Jonge (Harm de Jonge). On je izjavio da je ideja o blokadi bila njegova.

De Jonge tvrdi da je ta ideja, koja u vojnom pogledu nije imala nikakvog smisla, u sustini predstavljala politicki trik, smisljen radi

sprejecavanja prodora Srba. "UN su morale povuci liniju u pijesku. Morali smo stvoriti situaciju u kojoj ce zracna podrška postati neminovna. U

isto vrijeme su Zanvije i Akasi (Yasushi Akashi) poslali upozorenje VRS-u (Vojsci Republike Srpske), odnosno generalu Mladicu, da ce u slucaju da ti položaji budu napadnuti, uslijediti zracni napadi NATO-a."

Potom je i zapovjedniku Karemansu bio poslat faks: "Mozete racunati na dopunska sredstva."

Srpski napad izveden je 10. srpnja/jula, rano izjutra. Srebrenica je bila zasuta vatrom. Dacbat je uzvraćao, ali tako sto je - u znak upozorenja - pucao u zrak.

Karemans traži podršku iz zraka. Jedinice bosanskih Srba izbjegavaju sukob

tako što obilaze Nizozemce i potom napadaju grad iz sasvim drugog pravca.

U međuvrijemenu, zahtjev za zračnom podrškom stize u ured UN-a u

Sarajevu, a odatle i zapovjedništvo UN-a koja se nalazi u Zagrebu.

De Jonge tvrdi da je Zanvije rekao: "Sada morate stupiti u akciju.

Bataljuni ste sada neophodni. Srpska pjesadija nadire. Ukoliko sada ne

naredite napade iz zraka, nikada nećete biti ravnopravni s Mladicom.

Potpisali ste upozorenje, a Mladic vas izaziva."

Dodao je i da su svi oficiri u Zagrebu, s izuzekom jednog francuskog

pukovnika, bili suglasni s njegovom procjenom.

De Jonge je međutim potvrdio da je, unatoc svemu, iste večeri nakon što

je obavio nekoliko telefonskih razgovora (ne zna se s kim), Zanvije

opozvao napade.

U Sarajevu je načelnik staba UN-a bio nizozemski general Cees Nikolai (Cees

Nicolai). On je pred istražnom komisijom izjavio da ne razumije logiku

kojom su napadi zaustavljeni.

"Iz Zagreba je stiglo to idiotsko naredjenje da se izvrši blokada", kaže

Nicolai. "Potom je održan nekakav sastanak, koji je trajao nekoliko sati.

Nakon toga napadi su otkazani. Blokada je bila zamisljena kao način da se

privuce vatra. I u tome se uspjelo."

U citavu ovu stvar bio je umijesan jos jedan nizozemski oficir - general

Frank van Kapen (Frank van Kappen), koji je u Njujorku (New York) obavljao

funkciju vojnog savjetnika tadašnjeg glavnog tajnika UN-a, Butrosa Galija

(Boutros Boutros-Ghali). On je izjavio da je tada imao utisak da je

general Zanjije strahovao da bi zracni napadi na Srebrenicu mogli dovesti

do srpske odmazde nad jedinicama UN-a koje su se nalazile sirom Bosne.

Svibnja/maja ove godine, general Van der Vlis je izjavio da je Zanjije

mozda strahovao da ce se ponoviti ono sto se dogodilo u svibnju/ maju

1995., kada su se srpske snage osvetile za bombardiranje svoje

prijestolnice Pala, tako sto su stotine vojnika UN-a, od kojih su mnogi

bili Francuzi, pretvorile u svoje taoce.

"Zapovjednik NATO-a za citavu podrucje, americki general [zapravo,

admiral] Lejton Smit (Leighton Smith), mogao je poslati 80-90 aviona i

tako sprijeciti pad enklave. General Mladic plasio se zracnog napada. Ali

u tom slucaju morate hitro reagirati, a ne da poslije cetiri sata, kada je

enklava vec skoro pala, saljete dva aviona", kaze Jap de Hup Sefer. "Jos

uvijek sam vrlo razocaran zbog toga sto nasi saveznici nisu pokazali

spremnost da nam pomognu."

Specijalni predstavnik Nizozemske u njujorskom sjedistu UN-a, ambasador

Nik Bigman (Niek Biegan), izjavio je kako je jos 1994. - a nakon jednog

razgovora s glavnim tajnikom UN-a, Butrosom Butrosom Galijem - posumnjao

da ce podrške iz zraka uopce biti.

Pred istraznom komisijom on je otkrio: "Mada smo citave veceri

raspravljali o tome, Butros Gali samo je ponavljao da ce uciniti sve sto

je u njegovoj moci."

Ministar odbrane Relus ter Bik (Relus ter Beek), s druge strane, obećanje

Butrosa Galija da ce Nizozemcima pruziti svu pomoc, shvatio je doslovno.

Napomenuo je da je glavni tajnik "garancije naknadno potvrdio i u svom

pismu": "On je objasnio da je takticka podrška iz zraka moguca i bez

konzultiranja Vijeca sigurnosti UN-a. Ta odluka bila je politicka i

povjerena Japancu Jasusiju Akasiju, specijalnom predstavniku UN-a koji se

nalazio u Zagrebu."

Na dan kada su Srebrenicu zauzele snage bosanskih Srba, Jan Pronk (Jan

Pronk) je, kao ministar za razvoj i humanitarna pitanja, saopcio

nizozemskoj vladi da strahuje za zivote onih Muslimana koje bi Mladic

mogao smatrati "ratnicima". Pred istraznom komisijom on je izjavio:

"Nizozemska je pogrijesila."

"Mislim da se stav vlade mijenjao tokom samog sastanka", tvrdi Pronk.

"Najprije nam je prioritet bila sigurnost Dacbata. Na kraju je medjutim bilo receno da bi Nizozemci trebalo da podijele sudbinu Muslimana. Dacbat je trebao otici samo ukoliko bi i na njega bila otvarana vatra."

Pronk je rekao da je osobno zelio da nizozemski vojnici povedu racuna o tome da se svaki Musliman, koga bi srpske snage odvele na ispitivanje, s tog ispitivanja i vrati.

Karemans pak tvrdi da on "nikada nije dobio naredbu da, nakon pada enklave, odlozi odlazak Nizozemaca".

"U kontaktima s UNPROFOR-om (snagama UN-a) - u Sarajevu, 12. srpnja/jula - bilo mi je naredjeno da pazim na ljude. Odgovorio sam da postoji samo sacica Muslimana u i oko privrijemenog logora Dacbata u Potocarima", ponovio je svoju izjavu iz 1995.

Ispostavilo se da je i tih nekoliko stotina ljudi vec iscezlo. "Kasno smo shvatili da je bilo bolje da smo ljude zadržali u bazi. Mozda sam nesto i mogao uciniti, ali je evakuacija izbjeglica bila izvršena isuvise brzo", rekao je Karemans.

Saslušanja će trajati od 11. do 28. studenoga/novembra. Zaključci će biti

objavljeni krajem siječnja/januara 2003. O njima će potom raspravljati

nova vlada i novi parlament.

Othon Zimmermann politički je dopisnik dnevnog lista Algemeen Dagblad iz

Nizozemske.

Focus: International Criminal Tribunal for the former
Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/izvjestaj-iz-regije-srebrenica-istraga>